

ПОГОДЖЕНО
Студентською радою
Запорізького національного
університету
протокол № 45 від 10.10.2018

Голова Студентської ради ЗНУ
М.О. Пересипко
« 10 » 10 2018 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Запорізького національного
університету
протокол № 20 від 20.10.2018

Ректор
М.О. Фролов
« 20 » 10 2018 р.

**КОДЕКС
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

(зі змінами, затвердженими Вченою радою,
протокол №2 від 07.09.2021 р.)

**м. Запоріжжя
2018**

Наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники, студенти, аспіранти, докторанти та інші особи, що навчаються у Запорізькому національному університеті, свідомо приймають цей Кодекс з метою:

- визначення принципів і встановлення норм академічної доброчесності як невід’ємної складової професійної етики та корпоративної культури;

- формування сприятливого академічного середовища для забезпечення високоякісного освітнього процесу, отримання вагомих наукових результатів, що містять об’єктивну новизну, встановлення взаємодовіри і взаємоповаги між всіма членами колективу, адміністрацією та особами, що навчаються;

- забезпечення всебічного розвитку інтелектуального, професійного та особистісного потенціалу всіх учасників академічної спільноти;

- підвищення іміджу, престижу та репутації Запорізького національного університету як потужного навчально-наукового та високодуховного центру південно-східного регіону України, забезпечення його публічності, прозорості та відкритості.

РОЗДІЛ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету (далі – Кодекс) розроблено у відповідності з нормами загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, “Про видавничу справу”, “Про запобігання корупції”, Цивільного Кодексу України, Етичного кодексу Вченого України, Статуту Запорізького національного університету, Правил внутрішнього трудового розпорядку, а також із використанням досвіду провідних зарубіжних і вітчизняних закладів вищої освіти, рекомендацій міжнародних проектів: Проекту сприяння академічної доброчесності SAIUP (2016-2019) та «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) (2020-2022), що реалізуються Американськими радами з міжнародної освіти за підтримки посольства США в Україні спільно з Міністерством освіти і науки України, і учасником яких є Запорізький національний університет.

1.2. Кодекс визначає правила і норми академічної доброчесності, етичної поведінки, професійного спілкування працівників та осіб, що навчаються у Запорізькому національному університеті.

1.3. Кодекс спрямований на дотримання високих професійних стандартів в усіх сферах діяльності університету, зокрема освітній, науковій, виховній, управлінській, а також на підтримку сприятливого морально-психологічного клімату у колективі.

1.4. Наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники, студенти, аспіранти, докторанти та інші особи, що навчаються у Запорізькому національному університеті, зобов’язуються дотримуватися правил і норм, визначених цим Кодексом, спираючись на принципи: законності, верховенства права, свободи, людської гідності, патріотизму, служіння

українському народові, професіоналізму, компетентності, чесності, порядності, справедливості, толерантності, партнерства, взаємодопомоги, поваги, взаємної довіри, відкритості, прозорості, колегіальності, демократичності, самовдосконалення, саморозвитку, персональної відповідальності, роботи на результат, нетерпимості щодо недотримання правил і норм Кодексу.

1.5. В Кодексі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1.5.1 **академічна доброчесність** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.;

1.5.2 **потенційний конфлікт інтересів** – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

1.5.3 **неправомірна вигода** – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи не грошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;

1.5.4 **службові особи** – особи, які постійно чи тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється службовою особою установи, організації, судом або законом.

РОЗДІЛ II АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

2.1. Формами проявів академічної недоброчесності є:

2.1.1 **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

2.1.2 **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

2.1.3 **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

2.1.4 **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

2.1.5 **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

2.1.6 **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої, наукової, творчої діяльності чи організації освітнього процесу;

2.1.7 **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна чи послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної вигоди в

освітньому процесі;

2.1.8 **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти (у тому числі, виставлення балів за конспект, відвідування навчальних занять, віднімання балів, тощо);

2.1.9 **приписування результатів** колективної діяльності одній або окремим особам;

2.1.10 **надання здобувачам вищої освіти** під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

2.1.11 **вплив у будь-якій формі** (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного, науково-педагогічного працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

2.2. Система запобігання та виявлення академічного плагіату в університеті:

2.2.1 **на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) освітніх рівнях вищої освіти:**

2.2.1.1 включення до освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів тематичних лекцій з академічної доброчесності та академічного письма;

2.2.1.2 виконання навчальних завдань, проведення поточного та підсумкового контролю результатів навчання, з використанням, переважно, самостійних (індивідуальних) форм роботи, зокрема за допомогою системи Moodle;

2.2.1.3 поступова переорієнтація на виконання курсових і дипломних робіт у вигляді проектів, що унеможлиблює компіляцію та плагіат;

2.2.1.4 посилений контроль завідувачів кафедр, наукових керівників курсових, бакалаврських і магістерських робіт, членів екзаменаційних комісій щодо правильного оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей тощо;

2.2.1.5 перевірка бакалаврських і магістерських робіт на предмет академічного плагіату;

2.2.1.6 створення електронного репозитарію магістерських робіт;

2.2.2 **на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти (аспірантура):**

2.2.2.1 включення до навчального плану підготовки докторів філософії дисципліни «Академічне письмо та академічна доброчесність»; висвітлення питань, пов'язаних з дотриманням принципів академічної доброчесності в процесі вивчення інших дисциплін, а також проведення спеціальних заходів з цієї тематики;

2.2.2.2 висока вимогливість і принциповість наукових керівників щодо неприпустимості академічного плагіату у дисертаційних дослідженнях докторів філософії;

2.2.2.3 експертна оцінка та технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) на відсутність академічного плагіату в дисертаційних роботах і наукових публікаціях здобувачів третього рівня вищої освіти та їх наукових керівників;

2.2.2.4 позбавлення наукового керівництва здобувачами третього рівня

вищої освіти осіб, що вчинили порушення принципів академічної доброчесності.

2.2.3 у роботі редакційних колегій наукових видань, щодо яких Запорізький національний університет є засновником:

2.2.3.1 високий рівень вимогливості до процесу рецензування статей, що надходять до редколегій, у частині експертної (із залученням членів редколегій, зовнішніх експертів, запровадження процедур “сліпого”, “подвійного” рецензування) та програмної перевірки поданих матеріалів на предмет академічного плагіату;

2.2.3.2 особиста відповідальність головного та відповідального редакторів редакційної колегії щодо недопущення академічного плагіату в наукових виданнях ЗНУ;

2.2.3.3 при визнанні в університеті документів про науковий ступінь та (або) вчене звання, одержаних особами в навчальних закладах чи установах інших країн – перевірка комісією, що утворюється наказом ректора з фахівців у галузі знань, за якою захищено дисертацію, тексту дисертації та публікацій, які розкривають її основні положення, на предмет академічного плагіату.

Голова комісії несе персональну відповідальність за внесення Вченій раді пропозицій щодо визнання в університеті іноземних документів про науковий ступінь та (або) вчене звання у випадку наявності у дисертаційній роботі академічного плагіату.

РОЗДІЛ III НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1. Для педагогічних, наукових та науково-педагогічних працівників

- є гідним:

3.1.1 сумлінно, компетентно, вчасно, результативно й відповідально виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, рішення і доручення керівництва, не допускати зловживання та неефективного використання державної і комунальної власності;

3.1.2 постійно підвищувати професійну кваліфікацію, застосовуючи у своїй діяльності інноваційні освітні методи навчання та педагогічні технології;

3.1.3 сумлінно ставитися до освітнього процесу, форм контролю, об'єктивно та неупереджено оцінювати результати навчання здобувачів вищої освіти; враховувати їх пропозиції щодо форм та методів навчання;

3.1.4 здійснювати контроль за дотриманням академічної доброчесності особами, що навчаються;

3.1.5 дотримуватися загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливим у стосунках зі здобувачами вищої освіти, керівниками, колегами і підлеглими;

3.1.6 із толерантністю та повагою ставитися до колег та осіб, що навчаються, незалежно від їх етнічної, релігійної, культурної або соціальної приналежності;

3.1.7 сприяти творчій активності здобувачів вищої освіти, заохочувати і підтримувати будь-яку діяльність, пов'язану з системою студентського самоврядування, покращенням культурного життя та іміджу університету;

3.1.8 не розголошувати й не використовувати в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, або інформації особистого характеру, що стала відома у зв'язку з виконанням службових та професійних повноважень;

3.1.9 нести моральну відповідальність за наслідки своїх досліджень, що можуть впливати на природне середовище і розвиток людства;

3.1.10 надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову й науково-педагогічну діяльність;

3.1.11 завжди посилаючись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3.1.12 сприяти практичній реалізації результатів своєї наукової роботи задля покращення життя суспільства, збереження культурно-історичної спадщини, раціонального використання природних ресурсів тощо;

3.1.13 чинити опір псевдонауці, виступати проти проявів академічної недоброчесності;

3.1.14 захищати свободу наукового пошуку, протидіяти втручанню влади та чиновників у наукові дослідження, упередженому впливу на характер отримуваних у дослідженнях даних та результатів;

3.1.15 спиратися на міжнародні та національні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності; дотримуватися норм законодавства про авторське право та суміжні права;

3.1.16 дбайливо ставитися до бібліотечних, документальних та інших матеріальних фондів і ресурсів університету;

3.1.17 самостійно оцінювати правомірність наданих керівництвом рішень чи доручень та можливу шкоду, що може бути завдана у процесі виконання таких рішень чи доручень; утримуватися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать законам, незважаючи на приватні інтереси;

3.1.18 негайно повідомляти керівництву у разі отримання для виконання рішень чи доручень, які учасник академічної спільноти вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам;

3.1.19 уникати приватного інтересу та конфлікту інтересів;

- **є неприйнятним:**

3.1.20 допускати порушення норм освітнього процесу, його недостатнє науково-методичне забезпечення;

3.1.21 не дотримуватися вимог контракту та виконання індивідуального робочого плану;

3.1.22 запізнюватися на роботу або пропускати її без поважних причин;

3.1.20 допускати некоректне, зневажливе ставлення до здобувачів вищої освіти, колег та співробітників;

- 3.1.21 вдаватися до форм академічного шахрайства, академічного плагіату та інших форм прояву академічної недоброчесності, викладених у Розділі II;
- 3.1.22 зловживати владою, впливом або службовим становищем;
- 3.1.23 провокувати підкупом;
- 3.1.24 допускати факти службового підроблення та службової недбалості;
- 3.1.25 приймати пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди чи подарунків службовою особою;
- 3.1.26 брати та пропонувати хабарі та (або) здійснювати будь-які інші корупційні дії;
- 3.1.27 свідомо порушувати норми чинного законодавства України та нормативні й розпорядчі документи Запорізького національного університету (Статут, правила внутрішнього трудового розпорядку, кодекси, положення, накази та розпорядження);
- 3.1.28 Проявляти у будь-якій формі небажану вербальну, невербальну чи фізичну поведінку сексуального характеру, мета або наслідок якої – порушення гідності особи, зокрема шляхом створення загрозливого, ворожого, принизливого або образливого середовища, тощо.
- 3.1.29 виявляти нешанобливе та некоректне ставлення до осіб, що навчаються, представників викладацького складу або адміністрації.

3.2. Для здобувачів вищої освіти та інших осіб, що навчаються

є гідним:

- 3.2.1 поважати честь і гідність інших осіб;
- 3.2.2 відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами;
- 3.2.3 бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- 3.2.4 ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей;
- 3.2.5 самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання, використовуючи методичні посібники, рекомендації викладачів, додатково опрацьовуючи нову літературу тощо;
- 3.2.6 використовувати у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та грамотно посилатися на них у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- 3.2.7 подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаної третіми особами;
- 3.2.8 дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- 3.2.9 надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- 3.2.10 у разі виникнення труднощів під час виконання навчальних чи дослідницьких завдань звертатись до інших за допомогою, не порушуючи принципів академічної доброчесності;

3.2.11 інформувати викладачів та осіб, що навчаються, про порушення норм і правил академічної доброчесності;

- **є неприйнятним:**

3.2.12 виявляти нешанобливе та некоректне ставлення до осіб, що навчаються, представників викладацького складу або адміністрації;

3.2.13 запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин;

3.2.14 під час проведення контрольних заходів використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем.

3.2.15 просити, надавати та одержувати допомогу від третіх осіб (у тому числі і в якості підставних) при проходженні поточного, модульного, семестрового і підсумкового контролю; використовувати родинні або службові зв'язки для отримання позитивної або вищої оцінки;

3.2.16 надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб;

3.2.17 вносити до списку авторів публікацій осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів;

3.2.18 фальсифікувати або фабрикувати інформацію, наукові результати з їх наступним використанням у роботі (курсів, дипломній, дисертаційній);

3.2.19 отримувати або пропонувати хабар за отримання будь-яких переваг навчальній або дослідницькій діяльності;

3.2.20 брати участь у будь-якій діяльності, пов'язаній з порушенням правил і норм академічної доброчесності.

3.3. Факти порушення науковими, педагогічними, науково-педагогічними працівниками та особами, що навчаються, норм Кодексу виносяться на розгляд Ради з академічної доброчесності, повноваження якої визначаються окремим Положенням.

IV ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. За порушення норм академічної доброчесності наукові, педагогічні та науково-педагогічні працівники можуть бути притягнуті до моральної, дисциплінарної, адміністративної відповідальності відповідно до нормативних і розпорядчих документів, норм законодавства України, у тому числі таких як:

4.2.5. відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;

4.2.6. позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;

4.2.7. позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади;

4.2.8. усунення від наукового керівництва кваліфікаційними та

дисертаційними роботами здобувачів вищої освіти;

4.2. За порушення правил академічної доброчесності особи, що навчаються в університеті, можуть бути притягнуті до таких форм відповідальності як:

4.2.1. попередження;

4.2.2. повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);

4.2.3. позбавлення академічної стипендії.

4.2.4. повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

4.2.5. позбавлення наданих пільг з оплати навчання;

4.3. Наукові, педагогічні, науково-педагогічні працівники та особи, що навчаються, мають право на незаборонені законодавством способи оскарження звинувачень в порушенні норм академічної доброчесності, зокрема рішення Ради з академічної доброчесності може бути оскаржене у Вченій раді університету.

V ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Кодекс ухвалюється Вченою радою.

5.2. Кодекс набирає чинності з моменту схвалення його більшістю членів Вченої ради та введення у дію наказом ректора.

5.3. Здобувачі вищої освіти повинні бути ознайомлені з Кодексом впродовж місяця з дня зарахування до університету, а наукові, педагогічні та науково-педагогічні працівники – при прийомі на роботу одночасно з ознайомленням з Правилами внутрішнього трудового розпорядку.

5.4. Всі працівники та особи, що навчаються, повинні знати і дотримуватися принципів і норм Кодексу. Незнання цих норм не може слугувати виправданням щодо його порушення.

5.5. Невиконання норм Кодексу є предметом розгляду Ради з академічної доброчесності.

5.6. Зміни і доповнення до Кодексу виносяться на розгляд Вченої ради за пропозиціями Вчених рад факультетів, педагогічних рад коледжів, профспілки ЗНУ, Ради з академічної доброчесності, студентської ради, наукового товариства студентів та аспірантів, Ради молодих вчених.

5.7. Зміни і доповнення до Кодексу в частині відповідальності здобувачів вищої освіти потребують погодження з відповідним органом студентського самоврядування.